

DI WEEKENDINTERVJU

Klimatförändringarna och befolkningsfrågan är de avgjort största hoten mot världens säkerhet. Vi i västvärlden bör ta vårt ansvar och förbereda oss för stora flyktingströmmar.

Det anser FN:s tidigare rättschef och undergeneralsekreterare Hans Corell.

Och han levererar stark kritik mot världens ledare. Det är få som har det som krävs.

DI Bakom sitt skrivbord sitter Hans Corell och ögnar snabbt men noggrant igenom de senaste nyheterna från Kenya. Han läser halvhögt och nickar gillande då och då.

”Jag ser att de fick med allt”, säger han och lägger ifrån sig papperen.

Texten han talar om är förslaget till ändringar i Kenyas grundlag som han varit med och författat. Det är bara en tillfällig lösning, men den måste till för att makten ska kunna delas mellan presidenten och oppositionen i landet. På sikt krävs en helt ny grundlag för att skapa lugn i Kenya efter oroligheterna som uppstod efter valet i december.

När DI Weekend besöker Hans Corell i hans hem på Kungsholmen i Stockholm har han just kommit hem från Kenya där han ingått i **Kofi Annans** team – FN:s tidigare generalsekreterare hade inkallats av Afrikanska Unionen – för att medverka i förhandlingarna mellan president **Mwai Kibaki** och oppositionsledaren **Raila Odinga**.

Kofi Annan utsåg Hans Corell till ordförande i en juridisk arbetsgrupp med företrädare från båda sidor.

”Vid något tillfälle fick jag faktiskt säga till dem: 'Här sitter ni och grälar. Ni ska ju kanske sitta i samma regering om några dagar.’”

Hans Corell är visserligen pensionerad sedan några år tillbaka, men hans uppdrag och tempo har snarare intensifierats efter pensioneringen. Han står till tjänst om det gagnar världen, freden och bevarandet av mänskliga rättigheter.

Var FN:s högste jurist

Under tio år var han FN:s rättschef och därmed världsorganisationens högste jurist. Han är en av personerna bakom upprättandet av de internationella brottmålsdomstolarna för före detta Jugoslavien, Rwanda och Sierra Leone samt Internationella brottmålsdomstolen (ICC).

Hans Corell har rört sig i kretsar där avgörande beslut om världens framtid fattats. Han har jobbat med att lösa tvister och konflikter. Han har skakat hand med goda ledare men även med onda. Han har sett resultatet av okunskap, arrogans och ondska. Trots det tror han på människan.

”Jag tycker att man måste konstatera att den goda kraften till slut ändå anger tonen. Under de senaste 100 åren har vi haft en väldig utveckling på jorden. De traditionella krigen, som hade sin kulmen under första och andra världskriget, har vi inte upplevt under senare år. Därmed inte sagt att vi ska blunda för risken. För om människan blir trängd så blir hon farlig.”

Det är dock klimatförändringarna och befolkningsfrågan som oroar honom mest ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv.

”I dag lever 6,5 miljarder människor på jorden. Om 40 år kommer vi att vara 9,1 miljarder. Vi ska samsas på en yta som kommer att vara mindre än den är i dag. Det finns risk för spänningar här”, säger Hans Corell.

De små ö-staterna med låga nivåer över havsytan blir de områden som drabbas

först och förmodligen hårdast när vattennivån stiger till följd av den globala uppvärmningen. Dessa områden är dock av begränsad betydelse säkerhetsmässigt. När översvämningarna drabbar folkrika trakter som Bangladesh och andra kustområden, främst i Asien och Afrika, kommer invånarna att behöva söka sig till andra platser för att överleva. Samma sak gäller i områden som drabbas när öknarna sprider sig. Förflyttningar av stora folkmassor har alltid varit en källa till spänning mellan folk.

”Och vi ska på intet sätt inbilla oss att vi i Sverige är skyddade från det här”, säger Hans Corell.

”Om flyktingströmmarna blir stora och ryktet sprider sig att Sverige är ett bra land att leva i, då finns det en möjlighet att Sverige kommer att bli ett mottagarland för stora befolkningsströmmar.”

”Vi måste ju vara solidariska. Det är det det handlar om på jorden. Alla människor som föds måste ha samma rätt att leva i värdighet. Då måste vi kräva att alla tar ett ansvar, precis som vi tar ett ansvar och försöker göra något åt klimatproblemet.”

Det var doktorsavhandlingen *The negotiable desert*, skriven av hans dotter **Elisabeth Corell**, som på allvar fångade hans uppmärksamhet när det gäller den säkerhetspolitiska risk som öknarnas utbredning innebär.

”Titta bara på en karta över världens öknar. Då blir du nog ganska fundersam.”

Hämtar kraft i poesin

Hans Corells arbetsrum pryds av fotografier på familjen och ledare i världen som han träffat och arbetat med. Bokhyllorna dignar av böcker. Här samsas klassiker med poeter och politiker.

I poesin hämtar Hans Corell insikter, eftertanke och stöd för sina argument. Men poesin tjänar också, precis som säckpipan som han brukar träna på nere i tvättstugan, som avkoppling. Det går inte att bara ägna sig åt juridik och åt att försöka lösa världsproblem, någonstans måste man få andrum.

I maj förra året prydde hans översättning av **Karin Boyes** dikt *I rörelse* bussarna och tunnelbanan i Washington DC, som del i ett kulturprojekt för att fira EU:s 50-årsjubileum. Och hans komposition för säckpipa – *Generalsekreterare Kofi Annans bön för fred* – spelas vid valda tillfällen. Nu senast i Kenya där Kofi Annan en dag valde att öppna förhandlingarna till tonerna av hymnen.

Trots att Hans Corell är diplomat väjer han inte för att kritisera världens ledare, och han är beklämd över tillståndet. Få kvalificerar sig som riktiga statsmän som har mod, som tänker bortom horisonten och agerar bortom sina egna särintressen.

”Om du frågar mig om statsmannaskap i dag är det bara två personer jag vill nämna. De är båda afrikaner: **Nelson Mandela** och Kofi Annan. I övrigt tycker jag att det är klen beställt, inte minst i världens mäktigaste land. Den skada som USA:s administration orsakat världen genom sitt uppträdande efter den 11 september och i andra sammanhang kommer att ta väldigt lång tid att reparera.”

Reformer för uppträdandet

Hans Corells slutsats efter tio år i FN är att det först och främst är medlemsstaternas uppträdande som behöver reformeras.

”När Berlinmuren faller, Sovjetunionen kollapsar och det kalla kriget är över står en enda stormakt kvar. Vad gör då den stormakten? Tar den sitt ansvar och visar att även den starke böjer sig för lagarna? Icke. Arrogant börjar den agera efter eget huvud.”

Jurist med rätt att rädda världen

FOTO: JOHAN ABELGREN

GLANSFYLLD KARRIÄR. Hans Corell var under tio år FN:s högste jurist samt undergeneralsekreterare i världsorganisationen.

BESVIKEN PÅ USA:S AGERANDE

► Hans Corell är besviken över att ett land som är en demokrati och en rättsstat inte visar bättre omdöme. USA:s agerande har också urholkat tron på FN som en beskyddare av fred, anser han. USA:s invasion av Irak – som genomfördes trots att FN:s säkerhetsråd inte gett tillstånd till det som amerikanerna kallar "kriget mot terrorismen" – och fängeläget Guantanamo är varbilder ur ett internationellt rättsligt perspektiv.

"Bushs uppträdande på krigsfartyget efter attacken när han sa: 'The mission is completed', visar ju bara på en fullständigt häpnadsväckande okunnighet. Jag utgick från att man väl ändå läser sina egna landsmän och tar del av deras erfarenheter om hur det går till att administrera en ockuperad zon."

Hans Corell syftar på de böcker som skrivits om general **Lucius D Clay** och hans efterträdare **John J McCloy**. Båda administrerade den amerikanska zonen i Tyskland efter andra världskriget, den före 1945–1949 och den senare 1949–1952.

I Tyskland fick topparna gå efter andra världskriget, men folket närmast under fick vara kvar för att rädda landet från kollaps. Så borde ha skett även i Irak, anser Hans Corell.

"I Irak går man in i ett komplicerat läge, i en oerhört komplicerad region som dessutom har oljetillgångar som gör att det uppstår extra spänningar. Och man fryser ut alla som tillhört ett visst parti och hemförlovar hela armén i stort sett med vapen i hand – vad åstadkommer man då? Jo, en massa unga beväpnade män som inte är organiserade under en civil regerings kontroll."

Det går inte att plocka bort nyckelpersoner i samhället enbart för att de tillhört fel parti om de inte kan ersättas. Ett land klarar sig inte utan vissa av dem – det kan vara chefen för vattenverket eller polisen. Men det gäller att se till att de jobbar för rätt sak.

Tror på irakisk armé

Bushadministrationen är väl medveten om Hans Corells kritik.

"Jag känner **Condoleezza Rices** (USA:s utrikesminister, DI Weekends anm) rättschef **John Bellinger** och brukar skicka honom mina tal, även om jag vet att han är överlupen med information. Men han säger att han alltid läser dem. Jag ska träffa honom igen om ett par veckor."

VILL UTBILDA FLICKORNA. "Det finns en direkt korrelation mellan ett lands utvecklingsnivå och kvinnans ställning i landet", säger Hans Corell.

FAKTA HANS CORELL

Ålder: 68 år.

Familj: Hustru (som är adjunkt i engelska, franska och spanska) och två barn.

Bor: På Kungsholmen i Stockholm. Inget sommarställe men många smultronställen i och utanför Sverige.

Karriär: Hans Corell är knuten till advokatbyrån Mannheimer Swartling samt ordförande i Raoul Wallenberginstitutets styrelse. Han är medlem i flera organisationer som arbetar för etik och mänskliga rättigheter.

1985–1993 var han medlem i Sveriges delegation till FN:s generalförsamling.

1994–2004 var han undergeneralsekreterare och rättschef i FN.

1998 var han generalsekreterarens representant vid Romkonferensen om upprättande av internationella brottnälsdomstolen (ICC).

Intressen: Musik (spelar säckpipa), poesi och ornitologi.

Dold talang: "Om jag avslöjar den är den ju inte längre dold!"

Hans Corell anser att en irakisk armé är nödvändig för att skapa ordning i landet. Buset och de subversiva krafterna får inte ta över. Det gäller alla länder och är en signal utåt, mot grannarna inte minst, att man själv kan hålla sådana krafter i schack.

"Oavsett vem som vinner presidentvalet i USA har administrationen fått sig en knäck. Det verkar som om det enda som i det långa loppet kan åstadkomma en förändring är om andra makter växer sig så starka att man måste ta hänsyn till dem, precis som man gjorde under det kalla kriget."

Att upprätthålla fred och säkerhet är FN:s främsta uppgifter, men rättsstaten har visat sig vara avgörande för att länder ska fungera. Rättsstaten är en av Hans Corells kärphästar. Ibland har han fått höra att det bara är för att han är svensk som han har så stark tilltro till lag och ordning, men Hans Corell framhårdar – det ÄR viktigt.

För att ett land ska vara en rättsstat krävs att det är en demokrati, att det finns en lagstiftning som uppfyller internationella krav

på mänskliga rättigheter, att det finns institutioner – domstolar, polis- och åklagarmyndigheter – som inte är korrumperade, och det svåraste: att det finns individer som har tillräcklig kunskap och integritet för att sköta administrationen.

"Sedan behöver man ett skattesystem – vem ska annars avlöna domarna och polisen? Man måste ha ett bankväsende för att folk ska kunna spara pengar och syssla med affärer och ett ordentligt register över jorden så att folk kan köpa sig en bit mark att bygga hus eller en fabrik på."

Kvinnans ställning avgörande

Av FN:s 192 medlemmar är cirka 120 demokratier. För 1 000 år sedan hade vi inte skrivna lagar i Sverige, men det är tack vare utvecklingen under de senaste 100 åren som Sverige kvalar in som rättsstat.

"Dessvärre kan vi inte vänta på att andra länder ska få ta den tiden på sig. Men om man ska hjälpa dem på traven sker det inte på bajonettspetsar som i Irak. Demokratier måste växa fram underifrån, därför är det en fråga om utbildning. Särskilt viktigt är det att flickbarnen får utbildning. Det finns en direkt korrelation mellan ett lands utvecklingsnivå och kvinnans ställning i landet", säger Hans Corell.

Han är övertygad om att den dagen kommer då Kinas regering, precis som andra, blir tvungen att möta sitt folk i val.

"Demokratier måste dock växa fram under ordnade former. Annars blir det oroligheter i landet och det kan få ödesdigra konsekvenser, inte bara för Kina utan även för andra. Titta bara på lilla Rwanda som satte hela Centralafrika i brand."

Besinning är något som Hans Corell funderat mycket på. Varför är det så svårt att överföra besinning och erfarenhet från en generation till en annan?

"Man måste lära av historien, både den som ligger nära i tiden och i det förgångna", säger han och citerar **Hjalmar Gullbergs** översättning av slutkören i den grekiska tragedin *Antigone* av **Sofokles**:

"Besinning – så heter vår yppersta väg till lyckan. Och kränk ej de evigas lag!"

På herrar med mäktiga ord i sin mun skall straffet slå ned med mäktiga slag och lära dem sist på älderns dagar besinning."

NADIA DYBERG
nadia.dyberg@di.se
08-573 650 58

FOTNOT. Hans Corells komposition för säckpipa, *Generalsekreterare Kofi Annans bön för fred*, finns att lyssna till på Hans Corells hemsida www.havc.se.

REVISIONSBYRÅN

Ta steget mot din vision. Gå in på www.visionsbyran.se

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS